กสม. ๒

รายงานผลการตรวจสอบ

การละเมิดสิทธิมนุษยชน

คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ

วันที่ ๒๙ กรกฎาคม พ.ศ. ๒๕๖๘

รายงานผลการตรวจสอบ ที่ ๑๗๓/๒๕๖๘

เรื่อง สิทธิชุมชนและสิทธิในสิ่งแวดล้อมที่ดีอันเกี่ยวเนื่องกับธุรกิจกับสิทธิมนุษยชน กรณีร้องเรียนว่าการอนุญาตให้ประกอบกิจการดูดทรายในแม่น้ำชี ในพื้นที่ตำบลท่าไห อำเภอเขื่องใน จังหวัดอุบลราชธานี ส่งผลกระทบต่อทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมและวิถีชีวิตของชุมชน

ผู้ร้อง [redacted]

ผู้ถูกร้อง จังหวัดอุบลราชธานี

๑. ความเป็นมา

ผู้ร้องร้องเรียนผ่านกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ ตามคำร้องที่ ๑๐๔/๒๕๖๕ ลงวันที่ ๒๓ พฤษภาคม ๒๕๖๕ ว่า [redacted] กลุ่มชาวบ้านที่คัดค้านการให้อนุญาตประกอบกิจการดูดทรายแก่ห้างหุ้นส่วนจำกัด [redacted] ห้างหุ้นส่วนจำกัด [redacted] และบริษัท [redacted] ซึ่งได้ยื่นขอต่อใบอนุญาตดูดทรายในแม่น้ำชี [redacted] ตำบลท่าไห อำเภอเขื่องใน จังหวัดอุบลราชธานี โดยที่เมื่อปี ๒๕๖๔ การดูดทรายของผู้ประกอบกิจการทั้งสามรายทำให้เกิดการกัดเซาะชายฝั่งริมแม่น้ำชีเป็นแนวยาว ส่งผลให้น้ำชีไหลเข้าไปยังพื้นที่เกษตรกรรมจนเกิดความเสียหาย รวมทั้งส่งผลให้วิถีชีวิตของประชาชนเปลี่ยนแปลงไป เนื่องจากหาดทรายในแม่น้ำชีเปลี่ยนแปลงเป็นหาดโคลน ไม่สามารถลงไปจับสัตว์น้ำและพาโค กระบือ ลงไปกินหญ้าได้ดังเดิม ผู้ร้องและประชาชนในพื้นที่จึงคัดค้านการต่อใบอนุญาตดังกล่าว นอกจากนี้ มีผู้ประสงค์จะประกอบกิจการดูดทรายรายใหม่คือ [redacted] ได้ยื่นขอใบอนุญาตดูดทรายในแม่น้ำชี [redacted] ตำบลท่าไห อำเภอเขื่องใน จังหวัดอุบลราชธานี โดยเมื่อวันที่ ๘ เมษายน ๒๕๖๕ องค์การบริหารส่วนตำบลท่าไห (อบต.ท่าไห) ได้จัดรับฟังความคิดเห็นของประชาชนในพื้นที่ [redacted] แต่ไม่สามารถหาข้อยุติได้ ต่อมาเมื่อวันที่ ๙ เมษายน ๒๕๖๕ เกิดเหตุทำร้ายร่างกายสมาชิกกลุ่มผู้คัดค้านจนได้รับบาดเจ็บ ผู้ร้องเห็นว่า หากมีการต่อใบอนุญาตให้ผู้ประกอบกิจการทั้งสามรายเดิมและออกใบอนุญาตรายใหม่ให้ [redacted] จะส่งผลกระทบต่อทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมและวิถีชีวิตของชุมชน จึงขอให้ตรวจสอบ

/๒. การตรวจสอบ...

๒. การตรวจสอบ

คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติได้มอบหมายให้พนักงานเจ้าหน้าที่ตรวจสอบตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๖๐ และระเบียบคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการในการตรวจสอบการละเมิดสิทธิมนุษยชน พ.ศ. ๒๕๖๑ และที่แก้ไขเพิ่มเติม โดยพิจารณาจากการชี้แจงข้อเท็จจริงและพยานหลักฐานดังต่อไปนี้

๒.๑ รายการเอกสาร พยานหลักฐานจากการตรวจสอบ และเอกสารที่เกี่ยวข้อง

๒.๑.๑ หนังสือสำนักงานเจ้าท่าภูมิภาคสาขาอุบลราชธานี ที่ คค ๐๓๑๗.๓/อบ.๖๘๒ ลงวันที่ ๑ กรกฎาคม ๒๕๖๕ ถึงเลขาธิการคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ

๒.๑.๒ หนังสือสำนักงานที่ดินจังหวัดอุบลราชธานี ที่ อบ ๐๐๒๐.๔/๒๐๒๐๕ ลงวันที่ ๖ กรกฎาคม ๒๕๖๕ ถึงรองเลขาธิการคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ

๒.๑.๓ หนังสือสำนักงานประมงจังหวัดอุบลราชธานี ด่วนที่สุด ที่ อบ ๐๐๐๗.๓/๖๒๖ ลงวันที่ ๑ สิงหาคม ๒๕๖๕ ถึงเลขาธิการคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ

๒.๑.๔ หนังสือสำนักงานอุตสาหกรรมจังหวัดอุบลราชธานี ที่ อบ ๐๐๓๔(๒)/๑๗๔๙ ลงวันที่ ๒ สิงหาคม ๒๕๖๕ ถึงเลขาธิการคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ

๒.๑.๕ หนังสือองค์การบริหารส่วนตำบลท่าไห ที่ อบ ๘๐๔๐๑/๙๑๕ ลงวันที่ ๓ สิงหาคม ๒๕๖๕ ถึงเลขาธิการคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ

๒.๑.๖ หนังสืออำเภอเขื่องใน ด่วนที่สุด ที่ อบ ๐๖๑๘.๑/๕๒๒๘ ลงวันที่ ๑๖ สิงหาคม ๒๕๖๕ ถึงเลขาธิการคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ

๒.๑.๗ บันทึกการลงพื้นที่ของพนักงานเจ้าหน้าที่ ระหว่างวันที่ ๑๔ - ๑๕ กันยายน ๒๕๖๕ ณ ตำบลท่าไห อำเภอเขื่องใน จังหวัดอุบลราชธานี

๒.๑.๘ บันทึกการประชุมตรวจสอบข้อเท็จจริงของพนักงานเจ้าหน้าที่ เมื่อวันที่ ๑๖ กันยายน ๒๕๖๕ ณ ศาลากลางจังหวัดอุบลราชธานี

๒.๑.๙ บันทึกการประชุมรับฟังความเห็นพยานผู้เชี่ยวชาญ เมื่อวันที่ ๑๔ ธันวาคม ๒๕๖๖ ณ สำนักงานคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ

๒.๑.๑๐ บันทึกการลงพื้นที่ของพนักงานเจ้าหน้าที่ เมื่อวันที่ ๑๕ พฤษภาคม ๒๕๖๗ ณ ตำบลทาม อำเภอกันทรารมย์ จังหวัดศรีสะเกษ

๒.๑.๑๑ บันทึกถ้อยคำทางโทรศัพท์ของนักวิชาการที่ดิน สำนักงานที่ดินจังหวัดอุบลราชธานี สาขาเขื่องใน ต่อพนักงานเจ้าหน้าที่ เมื่อวันที่ ๑๐ มิถุนายน ๒๕๖๘

/๒.๒ ข้อเท็จจริง...

๒.๒ ข้อเท็จจริงจากการตรวจสอบ

๒.๒.๑ ข้อเท็จจริงฝ่ายผู้ร้อง

ปรากฏตามความเป็นมาในข้อ ๑ และผู้ร้องให้ข้อเท็จจริงเพิ่มเติมว่า

๑) กรณีการขอต่อใบอนุญาตดูดทรายของห้างหุ้นส่วนจำกัด [redacted] ห้างหุ้นส่วนจำกัด [redacted] และบริษัท [redacted] ผู้ร้องเคยขอให้อำเภอเขื่องในจัดรับฟังความคิดเห็นจากประชาชนในพื้นที่ตำบลท่าไหทั้ง ๑๓ หมู่บ้าน แต่ถูกปฏิเสธ โดยอ้างว่ากฎหมายให้จัดรับฟังความคิดเห็นจากประชาชนเฉพาะพื้นที่ที่ประกอบกิจการเท่านั้น ทั้งที่การประกอบกิจการก่อให้เกิดผลกระทบทั้ง ๑๓ หมู่บ้าน

๒) กรณีการขอใบอนุญาตดูดทรายของ [redacted] สำนักงานอุตสาหกรรมจังหวัดอุบลราชธานี (สอจ.อุบลราชธานี) ได้มีหนังสือถึง อบต.ท่าไห และผู้นำท้องถิ่นให้ปิดประกาศรับฟังความคิดเห็นการขอใบอนุญาตประกอบกิจการโรงงาน แต่การประชาสัมพันธ์ไม่ทั่วถึง ประชาชนทราบข่าวก่อนถึงกำหนดเพียง ๓ วัน กลุ่มผู้ร้องจึงมีหนังสือคัดค้านไปยัง สอจ.อุบลราชธานี

๓) เมื่อวันที่ ๘ เมษายน ๒๕๖๕ อบต.ท่าไหได้จัดรับฟังความคิดเห็นเรื่องการดูดทรายในพื้นที่ โดยมีหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเข้าร่วม เช่น สำนักงานชลประทานที่ ๗ จังหวัดอุบลราชธานี สำนักงานเจ้าท่าภูมิภาคสาขาอุบลราชธานี มีผู้เข้าร่วมเกือบ ๑,๐๐๐ คน แต่มีผู้สนับสนุนประมาณ ๒๐ คน เท่านั้น ทั้งสองฝ่ายมีการโต้แย้งกันอย่างรุนแรง จนต้องยุติการประชุม

๒.๒.๒ ข้อเท็จจริงฝ่ายผู้ถูกร้อง

ผู้ถูกร้องไม่ได้มีหนังสือชี้แจงข้อเท็จจริง แต่ได้ให้ข้อมูลในการประชุมรับฟังข้อเท็จจริงเมื่อวันที่ ๑๖ กันยายน ๒๕๖๕ ณ ศาลากลางจังหวัดอุบลราชธานี สรุปได้ว่า ผู้ถูกร้องได้กำชับให้สำนักงานที่ดินจังหวัดอุบลราชธานี ในฐานะฝ่ายเลขานุการคณะอนุกรรมการพิจารณาอนุญาตให้ดูดทราย ประจำจังหวัดอุบลราชธานี (อพด. อุบลราชธานี) ลงพื้นที่ตรวจสอบประเด็นที่ร้องเรียนและรวบรวมข้อมูลเสนอผู้ว่าราชการจังหวัดอุบลราชธานี ในฐานะประธาน อพด. อุบลราชธานี เพื่อพิจารณาว่าจะต่อใบอนุญาตหรือไม่

๒.๒.๓ ข้อเท็จจริงจากบุคคลและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

๑) สำนักงานเจ้าท่าภูมิภาคสาขาอุบลราชธานี

๑.๑) การจะพิจารณาออกใบอนุญาตขุดลอกร่องน้ำทางเรือเดินให้แก่ผู้ประกอบกิจการดูดทรายรายใด จะต้องมีมติเห็นชอบจาก อพด. เสียก่อน ตามระเบียบกรมเจ้าท่า ว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการอนุญาตให้ขุดลอกเพื่อประกอบการอนุญาตให้ดูดทรายตามมาตรา ๙ แห่งประมวลกฎหมายที่ดิน พ.ศ. ๒๕๕๖[๑]

/๑.๒) การประชุม...

---

[๑] ข้อ ๔ การยื่นขออนุญาตขุดลอกร่องน้ำ ให้ผู้ขออนุญาตยื่นคำขอตามแบบ ข.๑ แนบท้ายระเบียบนี้ที่สำนักความปลอดภัยและสิ่งแวดล้อมทางน้ำ หรือสำนักงานเจ้าท่าภูมิภาคสาขาในพื้นที่รับผิดชอบแล้วแต่กรณี พร้อมด้วยเอกสารหลักฐาน ดังต่อไปนี้

ฯลฯ ฯลฯ

๔.๙ หนังสือแสดงมติคณะกรรมการพิจารณาอนุญาตให้ดูดทราย (กพด.) หรือคณะอนุกรรมการพิจารณาอนุญาตให้ดูดทราย (อพด.) และเรื่องราวการขออนุญาตดูดทรายซึ่งได้รับพิจารณาอนุญาตไว้แล้ว

๑.๒) การประชุม อพด. อุบลราชธานี ครั้งที่ ๒/๒๕๖๔ เมื่อวันที่ ๒ เมษายน ๒๕๖๔ มีมติเห็นชอบเป็นเอกฉันท์ให้ หจก. [redacted] บริษัท [redacted] และ หจก. [redacted] เป็นผู้ประกอบกิจการดูดทรายรายใหม่ ในพื้นที่แม่น้ำชี บ้านท่าไห [redacted] ตำบลท่าไห อำเภอเขื่องใน และสำนักงานเจ้าท่าภูมิภาคสาขาอุบลราชธานีได้ออกใบอนุญาตขุดลอกร่องน้ำทางเรือเดิน (เพื่อการจำหน่าย) แก่ผู้ประกอบกิจการทั้งสามราย ต่อมาในปี ๒๕๖๕ ผู้ประกอบกิจการทั้งสามรายได้ยื่นขอต่อใบอนุญาตดูดทรายต่อสำนักงานที่ดินจังหวัดอุบลราชธานี และได้ผ่านความเห็นชอบจากสภา อบต.ท่าไห แล้ว

๑.๓) การประชุม อพด. อุบลราชธานี ครั้งที่ ๗/๒๕๖๔ เมื่อวันที่ ๒๐ ธันวาคม ๒๕๖๔ มีมติเห็นชอบเป็นเอกฉันท์ให้ [redacted] เป็นผู้ประกอบกิจการดูดทรายรายใหม่ ในพื้นที่แม่น้ำชี บ้านท่าไห [redacted] ตำบลท่าไห อำเภอเขื่องใน ต่อมาสำนักงานเจ้าท่าภูมิภาคสาขาอุบลราชธานี ได้ออกใบอนุญาตขุดลอกร่องน้ำทางเรือเดิน (เพื่อการจำหน่าย) แก่ [redacted] เมื่อวันที่ ๑๔ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๕ แต่กลุ่มราษฎรบ้านท่าไหคัดค้านการดูดทรายในพื้นที่ [redacted] โดยได้ร้องเรียนผ่านศูนย์ดำรงธรรมจังหวัดอุบลราชธานี สำนักงานเจ้าท่าภูมิภาคสาขาอุบลราชธานีจึงเข้าตรวจสอบพื้นที่ที่ขออนุญาตดูดทรายเมื่อวันที่ ๒ มีนาคม ๒๕๖๕ พบว่า [redacted] ยังไม่ได้นำเครื่องจักรเข้าพื้นที่และยังไม่ได้เริ่มขุดลอกแม่น้ำชี เนื่องจากไม่มีใบอนุญาตประกอบกิจการโรงงาน ผู้ถูกร้องจึงชะลอการออกใบอนุญาตดูดทรายให้แก่ [redacted]

๒) สำนักงานที่ดินจังหวัดอุบลราชธานี

๒.๑) ได้ตรวจสอบข้อมูลจากบันทึกการชันสูตรสอบสวนการขออนุญาตตามความในมาตรา ๙ แห่งประมวลกฎหมายที่ดิน (ท.ด.๖๗) ซึ่งมีผู้ได้รับมอบหมายจากเจ้าพนักงานที่ดินจังหวัดอุบลราชธานี สาขาเขื่องใน และผู้แทนจาก อบต.ท่าไห เป็นผู้ชันสูตรสอบสวน ตามข้อ ๑๓ ของระเบียบกระทรวงมหาดไทยว่าด้วยการอนุญาตให้ดูดทราย พ.ศ. ๒๕๔๖[๒] ปรากฏว่า บริเวณที่ขออนุญาตดูดทรายทั้งสี่ราย เป็นที่ดินของรัฐประเภทสาธารณสมบัติของแผ่นดินที่ประชาชนใช้ประโยชน์ร่วมกัน สภาพที่ดินเป็นดินปนทรายในแม่น้ำ มีความเหมาะสมกับกิจการที่ขอทำ เนื่องจากมีปริมาณทราย

/เพียงพอ...

---

[๒] ข้อ ๑๓ เมื่อได้สอบสวนตามข้อ ๑๒ แล้ว ให้นายอำเภอหรือปลัดอำเภอผู้เป็นหัวหน้าประจำกิ่งอำเภอท้องที่ หรือเจ้าพนักงานที่ดินจังหวัด หรือเจ้าพนักงานที่ดินจังหวัดสาขา หรือผู้ซึ่งได้รับมอบหมายและผู้แทนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในพื้นที่ที่มีการขออนุญาต ออกไปชันสูตรสอบสวนที่ดินที่ขออนุญาตดูดทรายว่าที่ดินที่ขออนุญาตดูดทรายเป็นที่ดินประเภทใด สภาพลักษณะของที่ดินเป็นอย่างไร มีโบราณวัตถุ โบราณสถาน สิ่งปลูกสร้าง หรือสถานที่ราชการอยู่ใกล้เคียงหรือไม่ ตามแบบ ท.ด.๖๗ ท้ายระเบียบนี้ หากอนุญาตให้ผู้ขอทำการดูดทรายแล้วจะเกิดปัญหาในภายหน้าหรือไม่ให้แล้วเสร็จภายในห้าวัน ถ้านายอำเภอหรือปลัดอำเภอผู้เป็นหัวหน้าประจำกิ่งอำเภอท้องที่ หรือเจ้าพนักงานที่ดินจังหวัด หรือเจ้าพนักงานที่ดินจังหวัดสาขาเห็นว่าไม่ควรอนุญาตให้ทำการดูดทรายก็ให้รายงานจังหวัดภายในห้าวันนับแต่วันที่เห็นว่าไม่ควรอนุญาต

เพียงพอต่อการประกอบกิจการ นอกจากนี้ ในที่ดินที่ขออนุญาตและบริเวณใกล้เคียงระยะ ๕๐๐ เมตร ไม่มีโบราณวัตถุ โบราณสถาน สิ่งปลูกสร้างถาวรวัตถุ หรือสถานที่ราชการ

๒.๒) สำนักงานที่ดินจังหวัดอุบลราชธานีได้ตรวจสอบสภาพธรรมชาติของแม่น้ำและตลิ่งในพื้นที่อำเภอเขื่องใน โดยอาศัยข้อมูลจากภาพถ่ายทางอากาศและข้อมูลที่ได้จากการลงตรวจสอบพื้นที่ที่มีการขออนุญาตดูดทรายร่วมกับหน่วยงานต่าง ๆ ในฐานะ อพด. อุบลราชธานี พบว่า สภาพธรรมชาติของแม่น้ำโดยทั่วไปมีลักษณะโค้งไปมาและตื้นเขิน สภาพตลิ่งริมแม่น้ำชีบริเวณที่เป็นโค้งน้ำด้านนอกมีลักษณะสูงชันและถูกกระแสน้ำไหลกัดเซาะจนพังทลายเป็นแนวยาว ส่วนสภาพตลิ่งริมแม่น้ำชีบริเวณที่เป็นโค้งน้ำด้านในมีลักษณะเป็นเนินทรายที่เกิดจากการทับถมกันของตะกอนลำน้ำคล้ายกับชายฝั่งยื่นออกมาจากฝั่งน้ำ ในฤดูแล้งปริมาณน้ำในแม่น้ำชีจะน้อยมาก สามารถมองเห็นเนินทรายได้ชัดเจน บางบริเวณมีสภาพตื้นเขินมากจนเดินข้ามได้ ส่วนฤดูน้ำหลากระดับน้ำจะขึ้นสูง กระแสน้ำไหลแรงจนกัดเซาะตลิ่งริมแม่น้ำพังทลายเสียหายและน้ำเอ่อล้นท่วมพื้นที่ใกล้เคียงเป็นบริเวณกว้าง

๒.๓) กระบวนการพิจารณาอนุญาตและต่อใบอนุญาตดูดทราย

(๑) เมื่อสำนักงานที่ดินได้รับคำขออนุญาตหรือขอต่ออายุใบอนุญาตดูดทราย โดยได้สอบสวนและออกไปชันสูตรสอบสวนที่ดินที่ขออนุญาตเรียบร้อยแล้ว หากเห็นว่าควรอนุญาตให้ดูดทราย สำนักงานที่ดินจังหวัดหรือสำนักงานที่ดินจังหวัดสาขาในพื้นที่ที่ขออนุญาตจะปิดประกาศตามแบบ ท.ด.๒๕ ไว้ในที่เปิดเผย ณ ที่ว่าการอำเภอ หรือสำนักงานที่ดิน ที่ทำการองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (อปท.) ที่ทำการกำนันและบริเวณที่ดินที่ขออนุญาต มีกำหนดเวลาสามสิบวันนับแต่วันประกาศ เพื่อให้ประชาชนในพื้นที่ที่ขออนุญาตได้ทราบ ตามข้อ ๑๔ ของระเบียบกระทรวงมหาดไทยฯ พ.ศ. ๒๕๔๖[๓] และเพื่อให้ปรากฏข้อเท็จจริงสำหรับใช้ประกอบการพิจารณาในประเด็นด้านการปกครอง เช่น ความเดือดร้อนของราษฎร ความเสียหายทางเศรษฐกิจหรือทรัพยากรธรรมชาติ

(๒) สำนักงานที่ดินจังหวัด/สาขา จะมีหนังสือแจ้งไปยัง อปท. ในพื้นที่ที่ขออนุญาตให้นำเรื่องเสนอที่ประชุมสภา อปท. เพื่อให้ความเห็นเกี่ยวกับการขออนุญาตดูดทราย และมีหนังสือสอบถามความเห็นจากนายอำเภอในฐานะผู้ปกครองท้องที่ เพื่อนำความเห็นดังกล่าวมาใช้ประกอบการพิจารณาของ อพด.

/(๓) เมื่ออำเภอ...

---

[๓] ข้อ ๑๔ เมื่อชันสูตรสอบสวนที่ดินแล้วถ้านายอำเภอ หรือปลัดอำเภอผู้เป็นหัวหน้าประจำกิ่งอำเภอท้องที่ หรือเจ้าพนักงานที่ดินจังหวัด หรือเจ้าพนักงานที่ดินจังหวัดสาขา เห็นว่าควรอนุญาต ให้ประกาศตามแบบ ท.ด.๒๕ ท้ายระเบียบนี้ โดยปิดประกาศไว้ในที่เปิดเผย ณ ที่ว่าการอำเภอหรือกิ่งอำเภอ หรือสำนักงานที่ดินจังหวัด หรือสำนักงานที่ดินจังหวัดสาขา ที่ทำการกำนัน ที่ทำการองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และที่บริเวณใกล้เคียงหรือในที่ดินนั้นมีกำหนดสามสิบวัน

ถ้ามีการคัดค้านหรือขัดข้องประการใด ให้นายอำเภอหรือปลัดอำเภอผู้เป็นหัวหน้าประจำกิ่งอำเภอท้องที่ หรือเจ้าพนักงานที่ดินจังหวัด หรือเจ้าพนักงานที่ดินจังหวัดสาขาสอบสวนพิจารณา เสร็จแล้วรายงานจังหวัดภายในสามสิบวันนับแต่วันครบกำหนดประกาศตามวรรคหนึ่ง

(๓) เมื่ออำเภอได้รับเรื่องแล้ว ในทางปฏิบัติจะแจ้งให้ผู้ใหญ่บ้านจัดประชุมรับฟังความคิดเห็นจากประชาชนในพื้นที่ที่ขออนุญาตและสอบถามความเห็นไปยัง อปท. ด้วย โดยเมื่ออำเภอได้รับรายงานผลแล้ว จะพิจารณาให้ความเห็นว่าควรอนุญาตให้ดูดทรายหรือไม่

(๔) เมื่อสำนักงานที่ดินจังหวัด/สาขา ได้รับแจ้งผลการพิจารณาให้ความเห็นจากสภา อปท. และอำเภอท้องที่แล้ว จะรวบรวมเอกสารการขออนุญาตรายงานให้จังหวัดทราบเพื่อกำหนดวันประชุมของ อพด. และพิจารณาการขออนุญาตดูดทราย ตามหลักเกณฑ์ ข้อ ๑๘ ของระเบียบกระทรวงมหาดไทยฯ พ.ศ. ๒๕๔๖[๔]

(๕) เมื่อ อพด. ให้ความเห็นชอบการอนุญาตให้ดูดทรายแล้ว จะแจ้งมติที่ประชุมให้ผู้ขออนุญาตทราบเพื่อจัดส่งเอกสารหลักฐานใบอนุญาตจากส่วนราชการที่เกี่ยวข้องต่อสำนักงานที่ดินจังหวัด ประกอบด้วย (๑) ใบอนุญาตให้ขุดลอกร่องน้ำทางเรือเดิน (๒) ใบอนุญาตประกอบกิจการโรงงาน และ (๓) ใบอนุญาตทำประโยชน์ในเขตป่า ตามมาตรา ๕๔ แห่งพระราชบัญญัติป่าไม้ พุทธศักราช ๒๔๘๔ เพื่อประกอบการเสนอออกใบอนุญาตดูดทรายต่อผู้ว่าราชการจังหวัด

(๖) เมื่อผู้ว่าราชการจังหวัดออกใบอนุญาตดูดทรายแล้ว จะมอบหมายให้อำเภอท้องที่ที่มีการอนุญาต ประชุมชี้แจงหรือปิดประกาศจังหวัดเพื่อให้ราษฎรที่อยู่บริเวณพื้นที่ที่มีการอนุญาตให้ดูดทรายทราบถึงมาตรการและเงื่อนไขที่จังหวัดกำหนด เพื่อป้องกันและควบคุมไม่ให้การดูดทรายทำความเสียหายแก่ทรัพย์สินของราษฎร พร้อมทั้งให้จัดเจ้าหน้าที่ตรวจตรา ควบคุมดูแลให้การดูดทรายเป็นไปตามเงื่อนไขการอนุญาตโดยเคร่งครัด ตามข้อ ๓๓ และข้อ ๓๖ ของระเบียบกระทรวงมหาดไทยฯ พ.ศ. ๒๕๔๖[๕]

๒.๔) ผู้ถูกร้องได้พิจารณาออกใบอนุญาตและต่อใบอนุญาตดูดทรายในพื้นที่ตำบลท่าไห ดังนี้

/(๑) ออกใบอนุญาต...

---

[๔] ข้อ ๑๘ หลักเกณฑ์ในการพิจารณาอนุญาตให้ดูดทรายให้คำนึงถึง

(๑) ในด้านวิชาการ เช่น ความเสียหายของสภาพตลิ่ง สภาพธรรมชาติของลำน้ำ

(๒) ในด้านการปกครอง เช่น ความเดือดร้อนของราษฎร ความเสียหายทางเศรษฐกิจหรือทรัพยากรธรรมชาติ ให้ได้รับความเห็นชอบจากสภาองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

(๓) แม่น้ำลำคลองแบ่งเขตแดนระหว่างประเทศ

[๕] ข้อ ๓๓ เมื่อมีการอนุญาตให้ดูดทรายในท้องที่ใดแล้ว ให้จังหวัดประชุมชี้แจงหรือประกาศให้ราษฎรที่ตั้งบ้านเรือนอยู่บริเวณที่ได้มีการอนุญาตให้ดูดทรายทราบภายในสิบห้าวันนับแต่วันออกใบอนุญาตเพื่อให้ทราบถึงมาตรการที่จังหวัดได้วางไว้เพื่อป้องกันและควบคุมมิให้การดูดทรายทำความเสียหายแก่ทรัพย์สินของราษฎร พร้อมทั้งแจ้งให้ราษฎรทราบด้วยว่าหากผู้ได้รับอนุญาตได้ทำการดูดทรายโดยฝ่าฝืนเงื่อนไข อาจถูกเพิกถอนใบอนุญาตได้

ข้อ ๓๖ ให้จังหวัด อำเภอ กิ่งอำเภอ สำนักงานที่ดินจังหวัด หรือสำนักงานที่ดินจังหวัดสาขา จัดเจ้าหน้าที่ตรวจตรา ควบคุมดูแลให้การดำเนินการดูดทรายเป็นไปตามกฎหมายและระเบียบที่กำหนดไว้โดยเคร่งครัด

(๑) ออกใบอนุญาตดูดทรายให้แก่ หจก. [redacted] เนื้อที่ ๒ ไร่ ตามใบอนุญาตดูดทราย (ท.ด.๖๙ ก.) เลขที่ [redacted] ลงวันที่ ๒๙ เมษายน ๒๕๖๔ และต่อใบอนุญาตตาม ท.ด.๖๙ ก. เลขที่ [redacted] ลงวันที่ ๒๙ เมษายน ๒๕๖๕ และเลขที่ [redacted] ลงวันที่ ๑๑ สิงหาคม ๒๕๖๖

(๒) ออกใบอนุญาตให้แก่ หจก. [redacted] เนื้อที่ ๕ ไร่ ตามใบอนุญาตดูดทราย (ท.ด.๖๙ ก.) เลขที่ [redacted] ลงวันที่ ๑๗ มิถุนายน ๒๕๖๔ และต่อใบอนุญาตตาม ท.ด.๖๙ ก. เลขที่ [redacted] ลงวันที่ ๓๐ พฤศจิกายน ๒๕๖๕

(๓) ออกใบอนุญาตดูดทรายให้แก่ บริษัท [redacted] เนื้อที่ ๕ ไร่ ตามใบอนุญาตดูดทราย (ท.ด.๖๙ ก.) เลขที่ [redacted] ลงวันที่ ๓๐ มิถุนายน ๒๕๖๔ และต่อใบอนุญาตตาม ท.ด.๖๙ ก. เลขที่ [redacted] ลงวันที่ ๓๐ พฤศจิกายน ๒๕๖๕

(๔) ผู้ถูกร้องยังไม่ได้ออกใบอนุญาตดูดทรายให้แก่ [redacted]

๒.๕) ผู้ถูกร้องได้กำหนดเงื่อนไขแนบท้ายใบอนุญาต เช่น ผู้ได้รับอนุญาตจะกระทำการดูดทรายได้เฉพาะในบริเวณที่ได้รับอนุญาตแล้วเท่านั้น และจะต้องกระทำระหว่างเวลา ๐๖.๐๐ - ๑๘.๐๐ น. ของแต่ละวัน ต้องไม่กระทำการเป็นที่กีดขวางการจราจรหรือก่อให้เกิดเสียงดังรบกวนผู้อื่น ต้องใช้ความเร็วรถบรรทุกทรายไม่เกิน ๕๐ กิโลเมตร/ชั่วโมง และไม่บรรทุกทรายเกินน้ำหนักตามที่กฎหมายกำหนด

ทั้งนี้ ใบอนุญาตดูดทรายมีกำหนดเวลาไม่เกินหนึ่งปีนับแต่วันที่ออกใบอนุญาต และการขอต่ออายุใบอนุญาตจะต้องยื่นคำขอก่อนใบอนุญาตสิ้นอายุไม่น้อยกว่าเก้าสิบวัน ซึ่งเมื่อได้ยื่นคำขอดังกล่าวแล้ว จะประกอบกิจการต่อไปก็ได้จนกว่าจะได้รับคำสั่งไม่อนุญาตให้ต่ออายุใบอนุญาตนั้น ตามข้อ ๒๖ ของระเบียบกระทรวงมหาดไทยฯ พ.ศ. ๒๕๔๖[๖]

๒.๖) กรณีมีผู้ร้องเรียนขอให้ยกเลิกการประกอบกิจการดูดทรายในแม่น้ำชี [redacted] ตำบลท่าไห อำเภอเชื่องใน เนื่องจากการประกอบกิจการดูดทรายของ หจก. [redacted] หจก. [redacted] และบริษัท [redacted] จำกัด ส่งผลกระทบต่อทรัพยากรธรรมชาติ

/ในพื้นที่...

---

[๖] ข้อ ๒๖ ใบอนุญาตให้ดูดทรายให้มีกำหนดเวลาไม่เกินหนึ่งปีนับแต่วันที่ออกใบอนุญาต

ผู้ได้รับอนุญาตผู้ใดประสงค์จะขอต่ออายุใบอนุญาตจะต้องยื่นคำขอต่อนายอำเภอหรือปลัดอำเภอผู้เป็นหัวหน้าประจำกิ่งอำเภอท้องที่ซึ่งที่ดินที่ขออนุญาตดูดทรายตั้งอยู่ ส่วนอำเภอหรือกิ่งอำเภอที่รัฐมนตรีประกาศยกเลิกอำนาจหน้าที่ของนายอำเภอ หรือปลัดอำเภอผู้เป็นหัวหน้าประจำกิ่งอำเภอตามความในมาตรา ๑๙ แห่งพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายที่ดิน (ฉบับที่ ๔) พ.ศ. ๒๕๒๘ แล้ว ให้ยื่นคำขอต่อเจ้าพนักงานที่ดินจังหวัด หรือเจ้าพนักงานที่ดินจังหวัดสาขาแล้วแต่กรณี ก่อนใบอนุญาตสิ้นอายุไม่น้อยกว่าเก้าสิบวัน เมื่อได้ยื่นคำขอดังกล่าวแล้วจะประกอบกิจการต่อไปก็ได้จนกว่าจะได้รับคำสั่งไม่อนุญาตให้ต่ออายุใบอนุญาตนั้น

ในพื้นที่ เช่น ตลิ่งพัง ดินทรุด และเกิดมลพิษจากการขนส่งทราย รวมถึงมีเครื่องจักรกีดขวางการจราจรทั้งทางน้ำและทางบก เมื่อวันที่ ๓ มีนาคม ๒๕๖๕ สำนักงานที่ดินจังหวัดอุบลราชธานี สาขาเขื่องใน ได้ออกไปตรวจสอบข้อเท็จจริงร่วมกับสำนักงานทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมจังหวัดอุบลราชธานี อำเภอเขื่องใน สำนักงานที่ดินจังหวัดอุบลราชธานี สำนักงานเจ้าท่าภูมิภาคสาขาอุบลราชธานี สอจ.อุบลราชธานี สำนักจัดการทรัพยากรป่าไม้ที่ ๗ สาขาอุบลราชธานี อบต.ท่าไห และผู้นำท้องที่ บริเวณที่ขออนุญาตดูดทรายของผู้ประกอบกิจการทั้งสามราย ปรากฏว่า

(๑) กรณีดินทรุดและตลิ่งพังพบว่า สภาพที่ดินริมตลิ่งแม่น้ำชี บริเวณโค้งน้ำอยู่ใกล้ตำแหน่งแปลงขออนุญาตดูดทราย ราย หจก. [redacted] โดยสำนักงานเจ้าท่าภูมิภาคสาขาอุบลราชธานีให้ความเห็นว่า โดยหลักวิชาการ บริเวณที่เป็นโค้งน้ำด้านนอกจะมีความเร็วของกระแสน้ำมากกว่าโค้งน้ำด้านใน ตลิ่งโค้งน้ำด้านนอกจึงถูกน้ำกัดเซาะเสียหายมากกว่าโค้งน้ำด้านใน ประกอบกับการตรวจสอบพื้นที่ตำแหน่งแปลงขออนุญาตดูดทราย ราย หจก. [redacted] พบว่า ผู้ประกอบกิจการยังไม่ได้เข้าดูดทรายในบริเวณพื้นที่ด้านทิศเหนือใกล้กับจุดที่ถูกน้ำเซาะตลิ่งพัง และเมื่อพิจารณาตามทิศทางของกระแสน้ำที่ไหลผ่านจุดที่ตลิ่งพังเสียหายแล้ว จึงน่าเชื่อได้ว่าอาจเกิดจากการกัดเซาะของกระแสน้ำโดยธรรมชาติ

(๒) กรณีรถบรรทุกทรายขนส่งทำให้เกิดมลพิษทางอากาศ มีฝุ่นละอองกระจาย ผู้แทน หจก. [redacted] และบริษัท [redacted] แจ้งว่า ได้ขนส่งทรายออกนอกพื้นที่โดยใช้เส้นทางตำบลทาม อำเภอกันทรารมย์ จังหวัดศรีสะเกษ ส่วนผู้แทน หจก. [redacted] แจ้งว่าใช้เส้นทางตำบลชีทวน อำเภอเขื่องใน โดยทุกครั้งที่มีการขนส่งจะฉีดพรมน้ำถนนที่ใช้เป็นเส้นทางขนส่งเสมอ

(๓) กรณีเครื่องจักรกลกีดขวางการจราจรทางน้ำพบว่า ผู้ประกอบกิจการทั้งสามรายได้วางท่อลำเลียงทรายในลักษณะที่ขวางลำน้ำจริง แต่มีการเว้นช่องทางให้สามารถสัญจรทางน้ำได้ โดยในเบื้องต้นได้กำชับให้ผู้ประกอบกิจการทั้งสามรายเพิ่มช่องทางการสัญจรทางน้ำให้กว้างมากขึ้น

๓) สำนักงานประมงจังหวัดอุบลราชธานี

โดยทั่วไปการดูดทรายในลำน้ำส่งผลกระทบต่อสภาพแวดล้อมทางชีวภาพและนิเวศวิทยาของแหล่งน้ำ ซึ่งมีรายงานการศึกษาผลกระทบที่เกิดขึ้นหลายฉบับทั้งในและต่างประเทศว่า การดูดทรายปริมาณมากทำให้เกิดการทรุดตัวและการพังทลายของตลิ่งริมฝั่ง อาจส่งผลกระทบต่อคุณภาพน้ำผิวดินและเกิดเป็นโพรงที่พื้นท้องน้ำ เกิดการทับถมของตะกอนมากขึ้นทำให้ลำน้ำเปลี่ยนสภาพไป จึงสูญเสียสมดุลของระบบนิเวศและสิ่งมีชีวิตในแม่น้ำ แหล่งที่อยู่อาศัยของสัตว์น้ำเปลี่ยนแปลงไป ส่งผลต่อการอพยพย้ายถิ่นของสัตว์น้ำจากบริเวณท้ายน้ำขึ้นมาวางไข่บริเวณต้นน้ำ เนื่องจากน้ำขุ่นส่งผลต่อการหายใจ เกิดการสูญเสียทั้งแหล่งเลี้ยงตัวอ่อนของสัตว์น้ำบางชนิด ความสมบูรณ์

ของแร่ธาตุอาหารในน้ำ และกำลังการผลิตอาหารธรรมชาติของแหล่งน้ำลดลง ตัวอย่างที่พบ เช่น คณะกรรมการแม่น้ำโขง และกองทุนสัตว์ป่าโลกสากล (World Wide Fund for Nature : WWF) รายงานว่าบริเวณก้นของช่องแคบหลักสองแห่งของสามเหลี่ยมปากน้ำโขงยุบตัว ๑.๔ เมตร ในช่วงเวลา ๑๐ ปี จากการดูดทรายในแม่น้ำโขงของประเทศกัมพูชาและเวียดนาม ส่งผลให้ความหลากหลายทางชีวภาพของสัตว์น้ำลดลง

๔) สำนักงานอุตสาหกรรมจังหวัดอุบลราชธานี

๔.๑) สอจ.อุบลราชธานีได้พิจารณาออกใบอนุญาตประกอบกิจการโรงงาน (รง.๔) สำหรับประกอบกิจการดูดทรายในแม่น้ำชี [redacted] ตำบลท่าไห อำเภอเขื่องใน ให้กับผู้ขอรับใบอนุญาตฯ สามราย ดังนี้

(๑) หจก. [redacted] ทะเบียนโรงงาน [redacted] เริ่มประกอบกิจการเมื่อวันที่ ๑๖ กรกฎาคม ๒๕๖๔

(๒) หจก. [redacted] ทะเบียนโรงงาน [redacted] เริ่มประกอบกิจการเมื่อวันที่ ๑ สิงหาคม ๒๕๖๔

(๓) บริษัท [redacted] ทะเบียนโรงงาน [redacted] เริ่มประกอบกิจการเมื่อวันที่ ๑ สิงหาคม ๒๕๖๔

ทั้งนี้ ตามพระราชบัญญัติโรงงาน (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๖๒ มาตรา ๑๐ ได้ยกเลิกการกำหนดให้ผู้รับใบอนุญาตประกอบกิจการโรงงานต้องขอต่ออายุใบอนุญาตประกอบกิจการโรงงาน อย่างไรก็ตาม ยังต้องขออนุญาตดูดทรายต่อ อพด. อุบลราชธานี และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

๔.๒) [redacted] ได้ยื่นคำร้องขอรับฟังความคิดเห็นของประชาชนตามระเบียบกระทรวงอุตสาหกรรมว่าด้วยการรับฟังความคิดเห็นของประชาชนในการพิจารณาออกใบรับแจ้งการประกอบกิจการโรงงาน ใบอนุญาตประกอบกิจการโรงงานและใบอนุญาตขยายโรงงานตามกฎหมายว่าด้วยโรงงาน พ.ศ. ๒๕๕๕ สอจ.อุบลราชธานีจึงได้ประกาศรับฟังความคิดเห็นของประชาชนเมื่อวันที่ ๑๐ มีนาคม ๒๕๖๕ โดยปิดประกาศ ณ สอจ.อุบลราชธานี ที่ว่าการอำเภอเขื่องใน ที่ทำการ อบต.ท่าไห และพื้นที่ที่ขออนุญาตดูดทราย เป็นเวลาไม่น้อยกว่า ๑๕ วัน พบว่า มีผู้ยื่นคัดค้านการขอรับใบอนุญาตดังกล่าวเนื่องจากเกรงจะเกิดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมและวิถีชีวิตของประชาชน ทั้งนี้ ผู้ประกอบกิจการจะต้องยื่นคำขอใบอนุญาตประกอบกิจการโรงงาน (รง.๓) ภายใน ๔๕ วัน นับแต่วันที่สิ้นสุดการรับฟังความคิดเห็น แต่ [redacted] ไม่ได้ยื่นคำขอตามกำหนดเวลา จึงเป็นเหตุให้ต้องจำหน่ายเรื่องดังกล่าวออกไป และหาก [redacted] ประสงค์จะขอใบอนุญาตประกอบกิจการโรงงานอีก ก็จะต้องมายื่นคำร้องขอรับฟังความคิดเห็นของประชาชนใหม่อีกครั้ง

/๕) องค์การ...

๕) องค์การบริหารส่วนตำบลท่าไห ชี้แจงเกี่ยวกับสภาพพื้นที่ที่ขออนุญาตดูดทรายสอดคล้องกับสำนักงานที่ดินจังหวัดอุบลราชธานี และให้ข้อเท็จจริงเพิ่มเติมว่า

๕.๑) เมื่อวันที่ ๘ เมษายน ๒๕๖๕ อบต.ท่าไหได้จัดรับฟังความเห็นของประชาชนในพื้นที่ต่อการขออนุญาตดูดทรายในแม่น้ำชี และได้เชิญผู้อำนวยการสำนักงานชลประทานที่ ๗ จังหวัดอุบลราชธานี ผู้อำนวยการสำนักงานเจ้าท่าภูมิภาคสาขาอุบลราชธานี และนายอำเภอเขื่องใน เข้าร่วมประชุมเพื่อชี้แจงข้อกฎหมาย ระเบียบ และหลักเกณฑ์ที่เกี่ยวข้อง และมีหนังสือแจ้งประชาสัมพันธ์กำนันตำบลท่าไห ผู้ใหญ่บ้านทุกหมู่บ้าน และประชาชนในพื้นที่เข้าร่วมประชุม อย่างไรก็ตาม ในขณะที่ประชาชนแสดงความคิดเห็น มีการโต้เถียงกันอย่างรุนแรงและเกิดเหตุการณ์ชุลมุนขึ้น จนต้องยุติการประชุม ทำให้ยังไม่สามารถหาข้อสรุปได้

๕.๒) ประชาชนในพื้นที่ตำบลท่าไหส่วนใหญ่ประกอบอาชีพเกษตรกรรม ดำรงชีวิตโดยอาศัยทรัพยากรธรรมชาติ คือ แหล่งน้ำในการเพาะปลูก ทำประมง และเลี้ยงสัตว์ พื้นที่ตำบลท่าไหเป็นที่ราบลุ่มริมฝั่งแม่น้ำชี โดยในช่วงฤดูแล้งตั้งแต่เดือนตุลาคมจนถึงประมาณเดือนมีนาคมของทุกปี แม่น้ำชีจะมีระดับน้ำลดลงอย่างมากและร่องน้ำตื้นเขิน เกิดสันดอนทรายจนสามารถเดินข้ามได้ ลักษณะดังกล่าวส่งผลกระทบต่อปริมาณน้ำเพื่อการอุปโภคบริโภค การเพาะปลูก การทำประมง การเลี้ยงสัตว์ และการผลิตน้ำประปา ซึ่ง อบต.ท่าไหได้แก้ไขปัญหาและบรรเทาความเดือดร้อนของประชาชนในพื้นที่มาอย่างต่อเนื่อง โดยได้สร้างฝายชะลอน้ำเพื่อกักเก็บน้ำไว้ใช้ในช่วงฤดูแล้ง และมีระบบประปาผิวดินและสถานีสูบน้ำด้วยระบบไฟฟ้า ๓ สถานี เพื่อให้บริการประชาชน ๑๓ หมู่บ้าน โดยใช้น้ำจากแม่น้ำชีเป็นแหล่งผลิตน้ำประปาและสูบน้ำเพื่อการเกษตรกรรม การทำประมง และการเลี้ยงสัตว์

๖) อำเภอเขื่องใน ให้ข้อมูลสภาพธรรมชาติของแม่น้ำชีและสภาพตลิ่งสอดคล้องกับสำนักงานที่ดินจังหวัดอุบลราชธานี และให้ข้อมูลเพิ่มเติมว่า

เมื่อวันที่ ๑๑ พฤษภาคม ๒๕๖๕ ผู้ร้อง [redacted] ร้องเรียนขอให้อำเภอเขื่องในแจ้งกำนันตำบลท่าไหทำประชาพิจารณ์กรณีการขออนุญาตดูดทราย ตามมาตรา ๙ แห่งประมวลกฎหมายที่ดินของ หจก. [redacted] หจก. [redacted] และบริษัท [redacted] ซึ่งอำเภอเขื่องในได้ชี้แจงให้ผู้ร้องทราบถึงขั้นตอนการรับฟังความคิดเห็นของประชาชนผู้มีส่วนได้เสียว่า อำเภอเขื่องในได้ดำเนินการตามระเบียบกฎหมายที่เกี่ยวข้องเป็นแนวทางเดียวกัน โดยเฉพาะกลุ่มเป้าหมายที่มีพื้นที่ติดริมแม่น้ำชีบริเวณที่ขออนุญาตดูดทราย ผู้ที่อาศัยอยู่ตลอดเส้นทางการเดินรถขนทราย และผู้ที่คาดว่าจะได้รับผลกระทบจากการอนุญาตดูดทราย

๒.๒.๔ การแสวงหาข้อเท็จจริงของพนักงานเจ้าหน้าที่

๑) เมื่อวันที่ ๑๔ กันยายน ๒๕๖๕ พนักงานเจ้าหน้าที่ได้ลงพื้นที่ ณ ตำบลท่าไห อำเภอเขื่องใน จังหวัดอุบลราชธานี พบว่า แม่น้ำชีเป็นเส้นแบ่งเขตระหว่างจังหวัดอุบลราชธานี

และศรีสะเกษ และแม้บริเวณที่ได้รับใบอนุญาตดูดทรายจะอยู่ในพื้นที่ตำบลท่าไห อำเภอเขื่องใน จังหวัดอุบลราชธานี แต่ผู้ประกอบกิจการบางรายได้ขนทรายขึ้นบกและขนส่งออกนอกพื้นที่ทางฝั่งที่ตั้งอยู่ในเขตจังหวัดศรีสะเกษ นอกจากนี้ ได้รับข้อมูลจากประชาชนในพื้นที่สรุปได้ดังนี้

๑.๑) ก่อนมีการดูดทรายในพื้นที่ ตลิ่งถูกน้ำกัดเซาะตามธรรมชาติอยู่แล้ว แต่เมื่อมีการดูดทราย ตลิ่งยิ่งพังทลายอย่างรวดเร็ว ทรายในพื้นที่หาดสูงหมู่ที่ ๘ ไหลตามทิศทางน้ำไปรวมกันในพื้นที่หาดกุดฟ้าหมู่ที่ ๑๒ ที่เป็นพื้นที่สัมปทาน

๑.๒) เนินทรายที่ปรากฏในลำน้ำชีในฤดูแล้งมีความเกี่ยวพันกับวิถีชีวิตของชุมชน โดยเป็นแหล่งอาหารและรายได้จากการหาพืชผักและสัตว์น้ำ ประชาชนสามารถหาหอยได้หลายชนิด เช่น หอยสูบ หอยทราย หอยกาบ หอยตีนช้าง เป็นแหล่งท่องเที่ยวและพื้นที่ทางวัฒนธรรม อาทิ ตั้งแคมป์พักผ่อน จัดงานทำบุญก่อเจดีย์ทรายในช่วงเทศกาลสงกรานต์

๒) เมื่อวันที่ ๑๕ พฤษภาคม ๒๕๖๗ พนักงานเจ้าหน้าที่ได้ลงพื้นที่ ณ ตำบลทาม อำเภอกันทรารมย์ จังหวัดศรีสะเกษ ได้รับข้อมูลจาก[redacted]นายกองค์การบริหารส่วนตำบลทาม ดังนี้

๒.๑) เดิมถนนหมายเลข ๒๔๑๒ ซึ่งเป็นถนนลาดยางในเขตตำบลทามมีสภาพปกติ แต่รถขนส่งทรายทำให้ถนนพังเสียหาย มีรถบรรทุกวิ่งหลายเที่ยวต่อวันบนถนนในเขตชุมชน เสี่ยงต่อการเกิดอุบัติเหตุ นอกจากนี้ การไม่ปิดคลุมรถบรรทุกอย่างมิดชิดก่อให้เกิดฝุ่นเกาะตามบ้านเรือนของประชาชน อีกทั้งฝุ่นละอองที่เกาะต้นข้าวเป็นสาเหตุทำให้ต้นข้าวไม่สามารถสังเคราะห์แสงได้ เป็นเหตุให้ผลผลิตต่ำ

๒.๒) ก่อนมีการดูดทราย ตลิ่งจะพังเฉพาะฤดูน้ำหลากประมาณปีละ ๐.๕ เมตร แต่เมื่อมีการดูดทราย ตลิ่งยิ่งพังมากกว่าเดิมเป็นเท่าตัว ซึ่งพื้นที่ริมตลิ่งส่วนใหญ่เป็นที่ดินที่ประชาชนใช้ทำเกษตรกรรม

๒.๓) มีปัญหาเขตแดนระหว่างจังหวัดอุบลราชธานีกับศรีสะเกษ โดยพื้นที่ตำบลท่าไหและตำบลชีทวน อำเภอเขื่องใน จังหวัดอุบลราชธานี ได้ล้ำแม่น้ำชีซึ่งเป็นเส้นแบ่งตามภูมิศาสตร์ระหว่างจังหวัดอุบลราชธานีกับศรีสะเกษ

๒.๔) จากการสังเกตของพนักงานเจ้าหน้าที่พบว่า ถนนในตำบลทามเป็นถนนลาดยาง ๒ เลน มีสภาพเป็นหลุมเป็นบ่อ มีรถบรรทุก ๑๘ ล้อ ขนทรายวิ่งผ่านชุมชน และมีฝุ่นเกาะตามบ้านเรือนประชาชน

๓) จากการสืบค้นข้อมูลพบว่า ผู้ตรวจการแผ่นดินได้ดำเนินการดังนี้[๗]

๓.๑) ในปี ๒๕๖๖ เครือข่ายกำนันและผู้ใหญ่บ้านในพื้นที่จังหวัดศรีสะเกษได้ร้องเรียนผู้ตรวจการแผ่นดินขอให้ช่วยเหลือกรณีถนนทางหลวงหมายเลข ๒๔๑๒ ระหว่างหมู่บ้านหมัด

/ถึงหมู่บ้านเจี่ย...

---

[๗] จาก “ชาวศรีสะเกษร้องผู้ตรวจการแผ่นดินช่วยแก้ไขปัญหาถนนทางหลวงชำรุด เนื่องจากรถบรรทุกขนทราย”, สืบค้นจาก https://www.ombudsman.go.th/new/680110-3/, เมื่อวันที่ ๒๑ กรกฎาคม ๒๕๖๘

ถึงหมู่บ้านเจี่ย ตำบลทาม อำเภอกันทรารมย์ จังหวัดศรีสะเกษ เป็นหลุมเป็นบ่อ ทำให้ประชาชนสัญจรลำบาก ประกอบกับมีรถบรรทุกขนทรายสัญจรไปมาทั้งวัน และมีเศษผงทรายหล่นบนถนน เกิดฝุ่นฟุ้งกระจายทั่วบริเวณ ซึ่งผู้ตรวจการแผ่นดินได้จัดประชุมร่วมกับหน่วยงานในพื้นที่และที่ประชุมได้มอบหมายให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องแก้ไขปัญหาเพื่อบรรเทาความเดือดร้อนให้กับประชาชน โดยการป้องปรามและตั้งด่านจับกุมรถบรรทุกทรายที่ฝ่าฝืนเงื่อนไขหรือหลักเกณฑ์ที่กำหนดไว้ และการขอรับการจัดสรรงบประมาณเพื่อปรับปรุงถนนทางหลวงในช่วงดังกล่าวให้ถึงโครงสร้างหลักของถนน โดยแขวงทางหลวงศรีสะเกษที่ ๑ ได้ขอความอนุเคราะห์เจ้าหน้าที่ด่านชั่งควบคุมน้ำหนัก สำนักงานทางหลวงที่ ๙ (อุบลราชธานี) เข้าร่วมการตั้งด่านเพื่อเป็นการป้องปรามและควบคุมรถบรรทุกทรายไม่ให้บรรทุกน้ำหนักเกินพิกัด และได้รับการจัดสรรงบประมาณ ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๗ สำหรับการบูรณะและฟื้นฟูสภาพพื้นผิวถนนสายดังกล่าวให้อยู่ในสภาพที่ใช้งานได้ดี และทำให้โครงสร้างผิวถนนมีความทนทานต่อการใช้งานเรียบร้อยแล้ว

๓.๒) สำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดินได้รับประเด็นการกำหนดมาตรการเพื่อให้ผู้ประกอบกิจการดูดทรายในพื้นที่จังหวัดอุบลราชธานีให้ความร่วมมือในการบรรทุกทรายให้เป็นไปตามเงื่อนไขและหลักเกณฑ์ที่กำหนดไว้เป็นเรื่องร้องเรียนเลขดำที่ ๙๘๗/๒๕๖๖ และมีแนวทางการแก้ไขปัญหาโดยแต่งตั้งคณะกรรมการ ๓ ฝ่าย ได้แก่ หน่วยงานของรัฐที่เกี่ยวข้อง ประชาชน และผู้ประกอบการ เพื่อเสนอข้อเท็จจริงของปัญหาดังกล่าวต่อเลขานุการ อพด. อุบลราชธานี เพื่อเป็นข้อมูลในการกำหนดเงื่อนไขการอนุญาตและกำกับให้ผู้ประกอบกิจการดำเนินการให้เป็นไปตามเงื่อนไข รวมทั้งการบังคับใช้กฎหมายตามหน้าที่และอำนาจโดยเคร่งครัด และมีข้อเสนอแนะให้จังหวัดศรีสะเกษหมั่นติดตาม กวดขัน ให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องดำเนินการบังคับใช้กฎหมายอย่างเคร่งครัดในกรณีที่พบผู้ประกอบการ หรือรถบรรทุกขนทรายฝ่าฝืนกฎหมาย รวมทั้งควรหารือร่วมกับผู้ประกอบกิจการดูดทรายเพื่อหามาตรการหรือแนวทางการแก้ไขปัญหาร่วมกัน เพื่อมิให้เกิดปัญหาดังกล่าวในอนาคต

๔) จากการศึกษาบทความทางวิชาการเกี่ยวกับผลกระทบจากการดูดทราย[๙] พบว่า การขุด ตัก และดูดทรายในแม่น้ำก่อให้เกิดผลกระทบหลายด้าน เช่น

๔.๑) การพังทลายของตลิ่ง โดยทั่วไปตลิ่งมักเป็นดินทรายและมีความลาดพอเหมาะที่จะคงสภาพของตลิ่งไว้ได้ แต่หากมีการดูดทรายมากเกินไป ทำให้ความลึกของท้องน้ำเพิ่มมากขึ้น ลาดตลิ่งจะปรับตัวเพื่อให้ความลาดเท่าเดิมโดยสัมพันธ์กับความลึกของท้องน้ำ จึงทำให้ตลิ่งพังลงไปเรื่อย ๆ

/๔.๒) ในกระบวนการ...

---

[๙] [redacted] *ผลกระทบจากการดูดทราย*, สืบค้นจาก https://library.dmr.go.th/elib/cgi-bin/opacexe.exe?op=mmvw&db=Main&sid=undefined&skin=u&usid%20=undefined&mmid=12239&bid=5010, เมื่อวันที่ ๑ กรกฎาคม ๒๕๖๘

๔.๒) ในกระบวนการผลิต เครื่องจักรจะดูดตะกอนกรวดทรายปนมากับน้ำ จากนั้นจะเข้าสู่กระบวนการแยกกรวดและทรายออกจากกัน ก่อนจะปล่อยดินปนน้ำที่มีลักษณะขุ่น ทำให้เกิดตะกอนแขวนลอยปนอยู่ในน้ำ ส่งผลกระทบต่อการใช้น้ำของประชาชนด้านท้ายน้ำ การผลิตน้ำประปา และระบบนิเวศของสิ่งมีชีวิตที่อยู่ในน้ำ

๔.๓) การดูดทรายโดยไม่มีการควบคุมจะส่งผลให้เสถียรภาพของแม่น้ำเปลี่ยนไป ทำให้ระดับผิวน้ำในแม่น้ำลดลงทุกปีซึ่งอาจก่อให้เกิดการกัดเซาะพังทลายของท้องน้ำ ระดับน้ำใต้ดินลดลง รวมถึงการรุกล้ำของน้ำทะเลหรือน้ำเค็ม นอกจากนี้ยังอาจทำให้น้ำไหลลงสู่ท้ายน้ำเร็วเกินไปจนระบายออกสู่ทะเลไม่ทัน ทำให้เกิดน้ำท่วมบริเวณเหนือปากน้ำขึ้นมาได้

๒.๒.๕ ความเห็นของพยานผู้เชี่ยวชาญ

[redacted] อาจารย์ภาควิชาวิศวกรรมแหล่งน้ำ คณะวิศวกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย พยานผู้เชี่ยวชาญด้านการจัดการทรัพยากรน้ำและการพังทลายของดิน ให้ความเห็นเมื่อวันที่ ๑๔ ธันวาคม ๒๕๖๖ สรุปได้ว่า

๑) ตะกอนในแม่น้ำเกิดจากขบวนการกัดเซาะ ผุพังและสลายตัวของพื้นที่ที่กระแสน้ำไหลผ่านลงสู่ที่ต่ำตามความลาดชันของพื้นที่ที่น้ำสามารถพัดพาตะกอนเคลื่อนย้ายจากแหล่งเดิมนำไปตกตะกอนทับถมยังแหล่งใหม่ซึ่งบางครั้งอยู่ใกล้กับบริเวณเดิม บางครั้งอยู่ห่างไกลจากต้นกำเนิดมาก และก่อให้เกิดขบวนการกัดเซาะท้องน้ำและการเซาะพังตลิ่งทั้งสองด้าน

๒) ตะกอนในแม่น้ำมี ๒ ประเภท ได้แก่ ตะกอนแขวนลอย และตะกอนท้องน้ำ โดยปกติตะกอนในแม่น้ำจะรักษาสมดุลของตัวเอง แม้จะดูดทรายในจุดใดจุดหนึ่งของแปลงสัมปทาน ก็จะมีตะกอนจากบริเวณอื่นเข้ามาแทนที่ หากตะกอนในแม่น้ำมีน้อยจนขาดสมดุลก็จะเกิดการกัดเซาะตลิ่งเพื่อเพิ่มตะกอน

๓) หน่วยงานของรัฐสำรวจความเหมาะสมของแปลงที่ได้รับสัมปทาน โดยพิจารณาแต่เพียงปริมาณทรายว่าเพียงพอต่อการประกอบกิจการดูดทรายหรือไม่ และมีโบราณวัตถุ โบราณสถาน สิ่งปลูกสร้างถาวรวัตถุ หรือสถานที่ราชการในที่ดินที่ขออนุญาตหรือบริเวณใกล้เคียงหรือไม่ ทั้งที่ควรจะศึกษาและคำนวณต้นทุนตะกอน (sediment budget) และปริมาณตะกอนต่ำสุดที่จะไม่เกิดผลกระทบต่อระบบนิเวศประกอบด้วย

๓. ความเห็นคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ

กรณีตามคำร้องมีประเด็นที่ต้องพิจารณาว่า ผู้ถูกร้องได้กระทำหรือละเลยการกระทำอันเป็นการละเมิดสิทธิมนุษยชน กรณีการอนุญาตให้ประกอบกิจการดูดทรายในแม่น้ำชี ในพื้นที่ตำบลท่าไห อำเภอเขื่องใน หรือไม่ โดยมีข้อพิจารณาดังนี้

/๓.๑ รัฐธรรมนูญ...

๓.๑ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐ มาตรา ๔๓ (๒) และ (๓)[๙] ได้รับรองสิทธิของบุคคลและชุมชนในการมีส่วนร่วมจัดการ บำรุงรักษา และใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม และความหลากหลายทางชีวภาพอย่างสมดุลและยั่งยืน รวมทั้งสามารถเสนอแนะต่อหน่วยงานของรัฐให้ดำเนินการใดอันจะเป็นประโยชน์ หรืองดเว้นการดำเนินการใดอันจะกระทบต่อความเป็นอยู่อย่างสงบสุขของประชาชนหรือชุมชน ประกอบกับมาตรา ๕๗ (๒)[๑๐] กำหนดให้เป็นหน้าที่ของรัฐที่จะต้องคุ้มครอง บำรุงรักษา ฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม และมาตรา ๕๘[๑๑] กำหนดให้ในกรณีที่รัฐจะอนุญาตให้มีการดำเนินการใดที่อาจมีผลกระทบต่อทรัพยากรธรรมชาติ คุณภาพสิ่งแวดล้อม สุขภาพ อนามัย คุณภาพชีวิต หรือส่วนได้เสียสำคัญอื่นใดของประชาชนหรือชุมชนหรือ

/สิ่งแวดล้อม...

---

[๙] มาตรา ๔๓ บุคคลและชุมชนย่อมมีสิทธิ

ฯลฯ ฯลฯ

(๒) จัดการ บำรุงรักษา และใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม และความหลากหลายทางชีวภาพอย่างสมดุลและยั่งยืนตามวิธีการที่กฎหมายบัญญัติ

(๓) เข้าชื่อกันเพื่อเสนอแนะต่อหน่วยงานของรัฐให้ดำเนินการใดอันจะเป็นประโยชน์ต่อประชาชนหรือชุมชนหรืองดเว้นการดำเนินการใดอันจะกระทบต่อความเป็นอยู่อย่างสงบสุขของประชาชนหรือชุมชนและได้รับแจ้งผลการพิจารณาโดยรวดเร็ว ทั้งนี้ หน่วยงานของรัฐต้องพิจารณาข้อเสนอแนะนั้นโดยให้ประชาชนที่เกี่ยวข้องมีส่วนร่วมในการพิจารณาด้วยตามวิธีการที่กฎหมายบัญญัติ

ฯลฯ ฯลฯ

[๑๐] มาตรา ๕๗ รัฐต้อง

ฯลฯ ฯลฯ

(๒) อนุรักษ์ คุ้มครอง บำรุงรักษา ฟื้นฟู บริหารจัดการ และใช้หรือจัดให้มีการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม และความหลากหลายทางชีวภาพ ให้เกิดประโยชน์อย่างสมดุลและยั่งยืน โดยต้องให้ประชาชนและชุมชนในท้องถิ่นที่เกี่ยวข้องมีส่วนร่วมดำเนินการและได้รับประโยชน์จากการดำเนินการดังกล่าวด้วยตามที่กฎหมายบัญญัติ

[๑๑] มาตรา ๕๘ การดำเนินการใดของรัฐหรือที่รัฐจะอนุญาตให้ผู้ใดดำเนินการ ถ้าการนั้นอาจมีผลกระทบต่อทรัพยากรธรรมชาติ คุณภาพสิ่งแวดล้อม สุขภาพ อนามัย คุณภาพชีวิต หรือส่วนได้เสียสำคัญอื่นใดของประชาชนหรือชุมชนหรือสิ่งแวดล้อมอย่างรุนแรง รัฐต้องดำเนินการให้มีการศึกษาและประเมินผลกระทบต่อคุณภาพสิ่งแวดล้อมและสุขภาพของประชาชนหรือชุมชน และจัดให้มีการรับฟังความคิดเห็นของผู้มีส่วนได้เสียและประชาชนและชุมชนที่เกี่ยวข้องก่อนเพื่อนำมาประกอบการพิจารณาดำเนินการหรืออนุญาตตามที่กฎหมายบัญญัติ

บุคคลและชุมชนย่อมมีสิทธิได้รับข้อมูล คำชี้แจง และเหตุผลจากหน่วยงานของรัฐก่อนการดำเนินการหรืออนุญาตตามวรรคหนึ่ง

ในการดำเนินการหรืออนุญาตตามวรรคหนึ่ง รัฐต้องระมัดระวังให้เกิดผลกระทบต่อประชาชน ชุมชน สิ่งแวดล้อม และความหลากหลายทางชีวภาพน้อยที่สุด และต้องดำเนินการให้มีการเยียวยาความเดือดร้อนหรือเสียหายให้แก่ประชาชนหรือชุมชนที่ได้รับผลกระทบอย่างเป็นธรรมและโดยไม่ชักช้า

สิ่งแวดล้อม รัฐต้องดำเนินการให้มีการศึกษาและประเมินผลกระทบต่อคุณภาพสิ่งแวดล้อมและสุขภาพของประชาชน หรือชุมชน และจัดให้มีการรับฟังความคิดเห็นของผู้มีส่วนได้เสียและประชาชนและชุมชนที่เกี่ยวข้อง เพื่อนำมาประกอบการพิจารณาอนุญาตตามที่กฎหมายกำหนด โดยบุคคลและชุมชนย่อมมีสิทธิได้รับข้อมูล คำชี้แจง และเหตุผลจากหน่วยงานของรัฐก่อนการอนุญาต ทั้งนี้ การอนุญาตต้องระมัดระวังให้เกิดผลกระทบต่อประชาชน ชุมชน สิ่งแวดล้อม และความหลากหลายทางชีวภาพน้อยที่สุด ซึ่งสอดคล้องกับกติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิทางเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม (International Covenant on Economic, Social and Cultural Rights: ICESCR) ข้อ ๑๒[๑๒] ที่ได้ให้การรับรองสิทธิของบุคคลในการดำรงชีวิตในสิ่งแวดล้อมและสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อสุขภาพกายและสุขภาพจิตตามมาตรฐานสูงสุดเท่าที่เป็นได้ โดยรัฐภาคีจะต้องปรับปรุงสุขลักษณะทางสิ่งแวดล้อมและอุตสาหกรรมในทุกด้านเพื่อบรรลุผลในการทำให้สิทธิเหล่านี้เป็นจริงอย่างสมบูรณ์ นอกจากนี้ เมื่อวันที่ ๘ ตุลาคม ๒๕๖๔ คณะมนตรีสิทธิมนุษยชนแห่งสหประชาชาติ (United Nations Human Rights Council: UNHRC) ได้รับรองให้สิทธิในการมีสิ่งแวดล้อมที่สะอาด ดีต่อสุขภาพ และยั่งยืน เป็นสิทธิมนุษยชน นอกจากนี้ หลักการชี้แนะของสหประชาชาติว่าด้วยธุรกิจกับสิทธิมนุษยชน (United Nations Guiding Principles on Business and Human Rights: UNGPs)[๑๓] ได้กำหนดบทบาทของภาครัฐและภาคธุรกิจเกี่ยวกับความรับผิดชอบ

/ร่วมกัน...

---

[๑๒] ข้อ ๑๒

๑. รัฐภาคีแห่งกติกานี้รับรองสิทธิของทุกคนที่จะมีสุขภาพกายและสุขภาพจิตตามมาตรฐานสูงสุดเท่าที่เป็นได้

๒. ขั้นตอนในการดำเนินการโดยรัฐภาคีแห่งกติกานี้ เพื่อบรรลุผลในการทำให้สิทธินี้เป็นจริงอย่างสมบูรณ์จะต้องรวมถึงสิ่งต่าง ๆ ที่จำเป็นเพื่อ

ฯลฯ ฯลฯ

(ข) การปรับปรุงในทุกด้านของสุขลักษณะทางสิ่งแวดล้อมและอุตสาหกรรม

ฯลฯ ฯลฯ

[๑๓] ในปี ค.ศ. ๒๐๑๑ องค์การสหประชาชาติได้รับรองหลักการชี้แนะว่าด้วยธุรกิจกับสิทธิมนุษยชน (United Nations Guiding Principles on Business and Human Rights: UNGPs) ซึ่งมีเนื้อหาระบุถึงหน้าที่ของภาครัฐและความรับผิดชอบของภาคธุรกิจในการเคารพสิทธิมนุษยชน ประกอบด้วยเสาหลัก ๓ ประการ คือ (๑) การคุ้มครองสิทธิมนุษยชน (Protect) หมายถึงหน้าที่ของรัฐในการปกป้องคุ้มครองมิให้เกิดการละเมิดสิทธิมนุษยชนโดยภาคธุรกิจหรือรัฐวิสาหกิจที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินธุรกิจ (๒) การเคารพสิทธิมนุษยชน (Respect) หมายถึง ความรับผิดชอบของภาคธุรกิจในการเคารพสิทธิมนุษยชน โดยหลีกเลี่ยงการกระทำที่ละเมิดหรือมีส่วนที่จะทำให้เกิดผลกระทบด้านสิทธิมนุษยชนจากกิจกรรมขององค์กรธุรกิจ และแก้ไขปัญหาหากเกิดผลกระทบ และ (๓) การเยียวยา (Remedy) หมายถึง การที่ผู้ได้รับผลกระทบจากการดำเนินธุรกิจสามารถเข้าถึงการแก้ไข เยียวยา ฟื้นฟู ที่มีประสิทธิผล ทั้งกลไกตามกระบวนการยุติธรรมของรัฐหรือกลไกอื่น ๆ และองค์กรธุรกิจควรจัดให้มีกลไกการร้องทุกข์ที่ปัจเจกชนหรือชุมชนที่ถูกละเมิดสิทธิมนุษยชนสามารถเข้าถึงได้

ทั้งนี้ ในส่วนความรับผิดชอบของภาคธุรกิจในการเคารพสิทธิมนุษยชนมีหลักการดำเนินการ ได้แก่ การมีคำประกาศนโยบายด้านสิทธิมนุษยชนว่าบุคลากรในองค์กร คู่ค้า และฝ่ายต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องจะไม่ละเมิดสิทธิมนุษยชน การจัดให้มีกระบวนการตรวจสอบสิทธิมนุษยชนอย่างรอบด้านที่ระบุความเสี่ยง การป้องกัน และการบรรเทาผลกระทบ และกำหนดหน่วยรับผิดชอบเมื่อเกิดผลกระทบด้านสิทธิมนุษยชน และการมีกระบวนการเยียวยาเมื่อเกิดผลกระทบจากการกระทำหรือมีส่วนร่วมในการกระทำที่กระทบต่อสิทธิมนุษยชน โดยภาครัฐและภาคธุรกิจมีหน้าที่ในการจัดให้มีกลไกการเยียวยาที่รวดเร็วและเป็นธรรม

ร่วมกันในเรื่องสิทธิมนุษยชน ประกอบด้วยเสาหลัก ๓ ประการ คือ (๑) การคุ้มครองสิทธิมนุษยชน (๒) การเคารพสิทธิมนุษยชน และ (๓) การเยียวยา

๓.๒ จากการตรวจสอบข้อเท็จจริงรับฟังได้ว่า

๓.๒.๑ ตามบันทึกการชันสูตรสอบสวนการขออนุญาต ตามความในมาตรา ๙ แห่งประมวลกฎหมายที่ดิน (ท.ด.๖๗) ระบุว่า บริเวณที่ขออนุญาตดูดทรายของ หจก. [redacted] หจก. [redacted] บริษัท [redacted] และ [redacted] เป็นที่ดินของรัฐประเภทสาธารณสมบัติของแผ่นดินที่ประชาชนใช้ประโยชน์ร่วมกัน สภาพที่ดินเป็นดินปนทรายในแม่น้ำ มีปริมาณทรายเพียงพอต่อการประกอบกิจการดูดทราย ไม่มีโบราณวัตถุ โบราณสถาน สิ่งปลูกสร้างถาวรวัตถุ หรือสถานที่ราชการในที่ดินที่ขออนุญาตและบริเวณใกล้เคียงระยะ ๕๐๐ เมตร นอกจากนี้ สำนักงานที่ดินจังหวัดอุบลราชธานีได้ตรวจสอบสภาพธรรมชาติของแม่น้ำและตลิ่งพบว่า แม่น้ำมีลักษณะโค้งไปมาและตื้นเขิน สภาพตลิ่งบริเวณที่เป็นโค้งน้ำด้านนอกสูงชันและถูกกระแสน้ำไหลกัดเซาะพังทลายเป็นแนวยาว ส่วนสภาพตลิ่งบริเวณที่เป็นโค้งน้ำด้านในเป็นเนินทรายที่เกิดจากการทับถมกันของตะกอนลำน้ำ ฤดูแล้งปริมาณน้ำจะน้อยมาก สามารถมองเห็นเนินทรายได้ชัดเจน ส่วนฤดูน้ำหลากระดับน้ำจะขึ้นสูง กระแสน้ำไหลแรงเกิดการกัดเซาะตลิ่งพังทลายและน้ำเอ่อล้นท่วมพื้นที่ใกล้เคียงเป็นบริเวณกว้าง ทั้งนี้ บันทึกดังกล่าวไม่มีข้อมูลการศึกษาและคำนวณต้นทุนตะกอนและปริมาณตะกอนต่ำสุดที่จะไม่เกิดผลกระทบต่อระบบนิเวศ

๓.๒.๒ หจก. [redacted] หจก. [redacted] และบริษัท [redacted] ได้รับใบอนุญาตจากผู้ถูกร้องให้ดูดทรายในแม่น้ำชี ในพื้นบ้านท่าไห [redacted] ตำบลท่าไห อำเภอเขื่องใน จังหวัดอุบลราชธานี ตั้งแต่ปี ๒๕๖๔ โดยมีเงื่อนไขแนบท้ายใบอนุญาต เช่น ต้องไม่กระทำการเป็นที่กีดขวางการจราจร ใช้ความเร็วรถบรรทุกทรายไม่เกิน ๕๐ กิโลเมตร/ชั่วโมง และไม่บรรทุกทรายเกินน้ำหนักตามที่กฎหมายกำหนด ซึ่งใบอนุญาตดังกล่าวมีกำหนดเวลาไม่เกินหนึ่งปีนับแต่วันที่ออกใบอนุญาต ต่อมาในปี ๒๕๖๕ ผู้ประกอบกิจการทั้งสามรายได้ยื่นขอคำขอต่ออายุใบอนุญาตดูดทราย

๓.๒.๓ สำหรับ [redacted] ได้ยื่นขออนุญาตดูดทรายในปี ๒๕๖๔ ซึ่งการประชุม อพด. อุบลราชธานี ครั้งที่ ๗/๒๕๖๔ เมื่อวันที่ ๒๐ ธันวาคม ๒๕๖๔ ได้มีมติเห็นชอบให้ [redacted] ประกอบกิจการดูดทรายเป็นรายใหม่ในพื้นที่บ้านท่าไห [redacted] ตำบลท่าไห อำเภอเขื่องใน จากนั้น [redacted] ได้ยื่นคำขอรับฟังความคิดเห็นของประชาชน ตามระเบียบกระทรวงอุตสาหกรรมว่าด้วยการรับฟังความคิดเห็นของประชาชนในการพิจารณาออกใบรับแจ้งการประกอบกิจการโรงงาน ใบอนุญาตประกอบกิจการโรงงานและใบอนุญาตขยายโรงงาน ตามกฎหมายว่าด้วยโรงงาน พ.ศ. ๒๕๕๕ สอจ.อุบลราชธานีจึงได้ประกาศรับฟังความคิดเห็นของประชาชน เมื่อวันที่ ๑๐ มีนาคม ๒๕๖๕ พบว่า มีผู้แสดงความคิดเห็นคัดค้านการขอรับใบอนุญาตดังกล่าวเนื่องจากเกรงว่าจะเกิดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมและวิถีชีวิตของประชาชน ทั้งนี้ [redacted] ไม่ได้ยื่นคำขอใบอนุญาตประกอบกิจการโรงงาน (รง.๓) ภายใน ๔๕ วัน นับแต่

/วันที่สิ้นสุด...

วันที่สิ้นสุดการรับฟังความคิดเห็น สอจ.อุบลราชธานีจึงจำหน่ายเรื่อง และเมื่อ[redacted]ไม่มีใบอนุญาตประกอบกิจการโรงงาน ผู้ถูกร้องจึงไม่ได้ออกใบอนุญาตดูดทรายให้

๓.๒.๔ ผู้ร้องและประชาชนในพื้นที่ได้คัดค้านการต่ออายุใบอนุญาตดูดทรายของผู้ประกอบกิจการทั้งสามราย และเรียกร้องให้อำเภอเขื่องในจัดรับฟังความคิดเห็นจากประชาชนทั้ง ๑๓ หมู่บ้านของตำบลท่าไห รวมถึงคัดค้านการออกใบอนุญาตดูดทรายให้แก่[redacted]เนื่องจากเห็นว่าการดูดทรายก่อให้เกิดผลกระทบต่อทรัพยากรธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม และวิถีชีวิตของชุมชน เช่น ตลิ่งพังดินทรุด การขนส่งทรายที่วิ่งผ่านถนนในเขตชุมชนเสี่ยงต่อการเกิดอุบัติเหตุ ทำให้ถนนพังเสียหายและก่อให้เกิดฝุ่นละออง มีเครื่องจักรกีดขวางการจราจรทางน้ำ นอกจากนี้ เนินทรายที่ปรากฏในลำน้ำชีในฤดูแล้งยังเป็นแหล่งอาหารและรายได้จากการหาพืชผักและสัตว์น้ำ เป็นแหล่งท่องเที่ยวและพื้นที่ทางวัฒนธรรมที่ใช้ทำกิจกรรมทำบุญก่อเจดีย์ทรายในช่วงเทศกาลสงกรานต์

๓.๒.๕ เมื่อวันที่ ๓ มีนาคม ๒๕๖๕ สำนักงานที่ดินจังหวัดอุบลราชธานี สาขาเขื่องใน ได้ตรวจสอบข้อเท็จจริงร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องบริเวณที่ขออนุญาตดูดทรายของผู้ประกอบกิจการทั้งสามราย ปรากฏผลดังนี้

๑) กรณีดินทรุดและตลิ่งพัง สำนักงานเจ้าท่าภูมิภาคสาขาอุบลราชธานีเห็นว่าโดยหลักวิชาการ บริเวณที่เป็นโค้งน้ำด้านนอกกระแสน้ำจะเร็วกว่าโค้งน้ำด้านใน ตลิ่งจึงถูกน้ำกัดเซาะเสียหายได้มากกว่า นอกจากนี้ หจก. [redacted] ยังไม่ได้เข้าดูดทรายในบริเวณพื้นที่ใกล้กับจุดที่ถูกน้ำเซาะตลิ่งพัง และเมื่อพิจารณาตามทิศทางของกระแสน้ำที่ไหลผ่านจุดที่ตลิ่งพังเสียหายแล้ว จึงเชื่อได้ว่าอาจจะเกิดจากการกัดเซาะของกระแสน้ำโดยธรรมชาติ

๒) กรณีการขนส่งทรายก่อให้เกิดฝุ่นละออง หจก. [redacted] และบริษัท [redacted] ชี้แจงว่าได้ขนส่งทรายออกนอกพื้นที่โดยใช้เส้นทางตำบลทาม อำเภอกันทรารมย์ จังหวัดศรีสะเกษ ส่วน หจก. [redacted] ชี้แจงว่าใช้เส้นทางตำบลชีทวน อำเภอเขื่องใน โดยจะฉีดพรมน้ำถนนที่ใช้เป็นเส้นทางขนส่งเสมอ

๓) กรณีเครื่องจักรกลกีดขวางการจราจรทางน้ำพบว่า ผู้ประกอบกิจการทั้งสามรายได้วางท่อลำเลียงทรายขวางลำน้ำจริง แต่มีการเว้นช่องทางให้สามารถสัญจรทางน้ำได้ จึงได้กำชับให้ผู้ประกอบกิจการทั้งสามรายเพิ่มช่องทางการสัญจรทางน้ำให้กว้างมากขึ้น

๓.๒.๖ เมื่อวันที่ ๘ เมษายน ๒๕๖๕ อบต.ท่าไหได้จัดรับฟังความเห็นต่อการขออนุญาตดูดทรายในแม่น้ำชี โดยมีหนังสือประชาสัมพันธ์ให้กำนันตำบลท่าไห ผู้ใหญ่บ้านทุกหมู่บ้าน และประชาชนในพื้นที่เข้าร่วมประชุม และเชิญผู้อำนวยการสำนักงานชลประทานที่ ๗ จังหวัดอุบลราชธานี ผู้อำนวยการสำนักงานเจ้าท่าภูมิภาคสาขาอุบลราชธานี และนายอำเภอเขื่องใน เข้าร่วมชี้แจงระเบียบและหลักเกณฑ์ที่เกี่ยวข้อง แต่เกิดการโต้เถียงกันอย่างรุนแรง จนต้องยุติการประชุม ทำให้ยังไม่สามารถหาข้อสรุปได้

/๓.๒.๗ แต่หลังจากนั้น...

๓.๒.๗ แต่หลังจากนั้นปรากฏว่า ผู้ถูกร้องได้ต่อใบอนุญาตให้กับผู้ประกอบกิจการทั้งสามรายเมื่อวันที่ ๒๙ เมษายน ๒๕๖๕ และวันที่ ๓๐ พฤศจิกายน ๒๕๖๕

๓.๒.๘ การดูดทรายในลำน้ำส่งผลกระทบต่อสภาพแวดล้อมทางชีวภาพและนิเวศวิทยาของแหล่งน้ำ การดูดทรายปริมาณมากทำให้เกิดการทรุดตัวและการพังทลายของตลิ่งริมฝั่ง อาจส่งผลกระทบต่อคุณภาพน้ำผิวดินและเกิดเป็นโพรงที่พื้นท้องน้ำ ทำให้ลำน้ำเปลี่ยนสภาพไป จึงสูญเสียสมดุลของระบบนิเวศและสิ่งมีชีวิตในแม่น้ำ แหล่งที่อยู่อาศัยของสัตว์น้ำเปลี่ยนแปลงไป เนื่องจากน้ำขุ่นส่งผลต่อการหายใจ เกิดการสูญเสียทั้งแหล่งเลี้ยงตัวอ่อนของสัตว์น้ำบางชนิด ความสมบูรณ์ของแร่ธาตุอาหารในน้ำ และกำลังการผลิตอาหารธรรมชาติของแหล่งน้ำลดลง อันเนื่องจากสภาพนิเวศของชายน้ำเปลี่ยนแปลง นอกจากนี้ ยังพบปัญหารถบรรทุกขนส่งทรายเกินน้ำหนักที่กำหนด ส่งผลให้ถนนชำรุดเสียหายและมีฝุ่นละอองฟุ้งกระจาย

๓.๓. พิจารณาแล้วเห็นว่า

๓.๓.๑ แม้การขอใบอนุญาตและการขอต่ออายุใบอนุญาตดูดทรายของ หจก. [redacted] หจก. [redacted] และบริษัท [redacted] จะเป็นไปตามระเบียบที่เกี่ยวข้อง และยังไม่มีการออกใบอนุญาตดูดทรายให้แก่ [redacted] แต่ผู้ร้องและประชาชนเห็นว่าการประกอบกิจการดูดทรายของผู้ประกอบกิจการทั้งสามรายก่อให้เกิดผลกระทบต่อทรัพยากรธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม แหล่งอาหารตามธรรมชาติ วิถีชีวิตของชุมชน และพื้นที่ทางวัฒนธรรมที่ประชาชนใช้ร่วมกัน เช่น ตลิ่งพัง ดินทรุด การขนส่งทรายทำให้ถนนชำรุดเสียหายและเกิดฝุ่นละออง เครื่องจักรกีดขวางการจราจรทางน้ำ สูญเสียแหล่งอาหารและรายได้จากการหาพืชและสัตว์น้ำ เสียพื้นที่ที่ใช้เป็นแหล่งท่องเที่ยวและจัดงานทำบุญก่อเจดีย์ทรายในช่วงเทศกาลสงกรานต์ ประกอบกับในการรับฟังความคิดเห็นของประชาชนต่อการขออนุญาตดูดทรายในแม่น้ำชีของ อบต.ท่าไห เมื่อวันที่ ๘ เมษายน ๒๕๖๕ ประชาชนที่เข้าร่วมประชุมได้โต้เถียงกันอย่างรุนแรงและเกิดเหตุการณ์ชุลมุนจนต้องยุติการประชุม ย่อมแสดงให้เห็นว่าประชาชนตำบลท่าไหส่วนหนึ่งไม่เห็นด้วยกับการอนุญาตให้ดูดทราย ซึ่งระเบียบกระทรวงมหาดไทยฯ พ.ศ. ๒๕๔๖ ข้อ ๑๘[๑๔] กำหนดให้การอนุญาตให้ดูดทรายต้องพิจารณาถึงความเดือดร้อนของราษฎร ความเสียหายทางเศรษฐกิจหรือทรัพยากรธรรมชาติประกอบด้วย ทั้งนี้ กรณีตามคำร้องนี้ ประชาชนที่ได้รับความเดือดร้อนไม่ได้จำกัดอยู่เฉพาะจังหวัดที่มีการดูดทรายเท่านั้น แต่ยังรวมไปถึงประชาชนในพื้นที่จังหวัดที่เป็นสถานที่ขนถ่ายทรายหรือที่มีรถบรรทุกทรายสัญจรผ่านด้วย

๓.๓.๒ เมื่อพิจารณาตามหลักวิชาการ การดูดทรายมากเกินไปทำให้ความลึกของท้องน้ำเพิ่มขึ้น ลาดตลิ่งจะพังลงไปเรื่อย ๆ เพื่อปรับตัวให้มีความลาดเท่าเดิมโดยสัมพันธ์กับความลึกของท้องน้ำ ก่อให้เกิดตะกอนแขวนลอยกระทบต่อระบบนิเวศและสิ่งมีชีวิตในแม่น้ำ ประกอบกับในการพิจารณาอนุญาตให้ดูดทราย หน่วยงานที่เกี่ยวข้องไม่ได้ศึกษาและคำนวณสมดุลตะกอนและปริมาณตะกอนต่ำสุด

/ที่จะไม่...

---

[๑๔] อ้างแล้วในเชิงอรรถที่ ๔

ที่จะไม่เกิดผลกระทบต่อระบบนิเวศ นอกจากนี้ จากการลงพื้นที่ตรวจสอบของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องและพนักงานเจ้าหน้าที่พบปัญหาตลิ่งพังทลาย รถบรรทุกทรายขนาดใหญ่วิ่งผ่านชุมชน ถนนเสียหาย มีฝุ่นละอองและมีเครื่องจักรกีดขวางการจราจรทางน้ำจริง ดังนั้น การที่ผู้ถูกร้องอนุญาตให้ประกอบกิจการดูดทรายในแม่น้ำชี ในพื้นที่ตำบลท่าไห อำเภอเขื่องใน โดยไม่ได้คำนึงถึงผลกระทบอย่างรอบด้าน และไม่กำกับดูแลให้มีการปฏิบัติตามเงื่อนไขแนบท้ายใบอนุญาตอย่างเคร่งครัด จึงกระทบต่อสิทธิของบุคคลและชุมชนในการบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมและสิทธิในสิ่งแวดล้อมที่ดีรวมทั้งวิถีชีวิตของชุมชน ทำให้ไม่เป็นไปตามสิทธิที่ได้รับการรับรองและคุ้มครองโดยรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐ และกติกา ICESCR รวมทั้งหลักการ UNGPs ที่กำหนดให้รัฐมีหน้าที่ต้องกำกับดูแลการประกอบกิจการของภาคธุรกิจให้เคารพสิทธิมนุษยชนและต้องมีมาตรการป้องกันและแก้ไขปัญหาสิ่งแวดล้อมด้วย **ในชั้นนี้ จึงรับฟังได้ว่า ผู้ถูกร้องมีการกระทำหรือละเลยการกระทำอันเป็นการละเมิดสิทธิมนุษยชน เห็นควรเสนอแนะมาตรการหรือแนวทางที่เหมาะสมในการป้องกันหรือแก้ไขการละเมิดสิทธิมนุษยชน และมาตรการหรือแนวทางในการส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิมนุษยชนต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อดำเนินการต่อไป**

๔. มติคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ

อาศัยเหตุผลดังกล่าวข้างต้น คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ ในคราวประชุมด้านการคุ้มครองและส่งเสริมสิทธิมนุษยชน ครั้งที่ ๒๙/๒๕๖๘ เมื่อวันที่ ๒๙ กรกฎาคม ๒๕๖๘ จึงมีมติว่า **การที่ผู้ถูกร้องอนุญาตให้ประกอบกิจการดูดทรายในแม่น้ำชี ในพื้นที่ตำบลท่าไห อำเภอเขื่องใน จังหวัดอุบลราชธานี เป็นการกระทำหรือละเลยการกระทำอันเป็นการละเมิดสิทธิมนุษยชน** และให้เสนอแนะมาตรการหรือแนวทางที่เหมาะสมในการป้องกันหรือแก้ไขการละเมิดสิทธิมนุษยชน และมาตรการหรือแนวทางในการส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิมนุษยชนต่อผู้ถูกร้อง กระทรวงมหาดไทย กรมที่ดิน และกรมคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐ มาตรา ๒๔๗ (๑) และ (๓) และพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๖๐ มาตรา ๒๖ (๑) และ (๓) ประกอบมาตรา ๓๖ และมาตรา ๔๒ เพื่อดำเนินการ ดังนี้

๔.๑ มาตรการหรือแนวทางที่เหมาะสมในการป้องกันหรือแก้ไขการละเมิดสิทธิมนุษยชน

๔.๑.๑ ให้กระทรวงมหาดไทยแก้ไขระเบียบกระทรวงมหาดไทย ว่าด้วยการอนุญาตให้ดูดทราย พ.ศ. ๒๕๔๖ โดยกำหนดให้ต้องศึกษาและคำนวณสมดุลตะกอนและปริมาณตะกอนต่ำสุดที่จะไม่เกิดผลกระทบต่อระบบนิเวศ เป็นหลักเกณฑ์ในการพิจารณาอนุญาตให้ดูดทรายด้วย และจะต้องไม่อนุญาตให้ผู้ประกอบกิจการสามารถดูดทรายได้หากใบอนุญาตสิ้นอายุ แม้จะได้ยื่นคำขอต่ออายุใบอนุญาตแล้วก็ตาม

ทั้งนี้ ให้ดำเนินการภายใน ๑๘๐ วัน นับแต่วันที่ได้รับรายงานฉบับนี้

/๔.๑.๒ ให้ผู้ถูกร้อง...

๔.๑.๒ ให้ผู้ถูกร้องทบทวนการต่อใบอนุญาตดูดทรายในแม่น้ำชีของผู้ประกอบกิจการทุกรายที่ดำเนินกิจการในพื้นที่ตำบลท่าไห อำเภอเขื่องใน จังหวัดอุบลราชธานี รวมทั้งทบทวนการออกใบอนุญาตดูดทรายรายใหม่จนกว่ากระทรวงมหาดไทยจะดำเนินการตามข้อ ๔.๑.๑ แล้วเสร็จ เนื่องจากการอนุญาตดังกล่าวไม่ได้พิจารณาถึงสมดุลตะกอนที่มีผลต่อการกัดเซาะตลิ่งของแม่น้ำชี

๔.๑.๓ ให้ผู้ถูกร้องจัดประชุมหารือกับจังหวัดศรีสะเกษและผู้ประกอบกิจการดูดทรายเพื่อแก้ไขปัญหาจากการขนส่งทราย และกำหนดมาตรการควบคุมการขนส่งทรายเพื่อไม่ให้กระทบกับประชาชน ทั้งด้านความเสียหายของถนน ฝุ่นละออง และอุบัติเหตุที่อาจเกิดขึ้นในชุมชน

ทั้งนี้ ให้ดำเนินการภายใน ๙๐ วัน นับแต่วันที่ได้รับรายงานฉบับนี้

๔.๒ มาตรการหรือแนวทางในการส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิมนุษยชน

๔.๒.๑ ให้กระทรวงมหาดไทยพิจารณาออกระเบียบว่าด้วยการรับฟังความเห็นและทำความเข้าใจกับประชาชนและผู้มีส่วนได้เสีย ในการพิจารณาออกใบอนุญาตดูดทราย โดยกำหนดให้มีการรับฟังความเห็นจากประชาชนอย่างทั่วถึงและรอบด้าน ครอบคลุมประชาชนในพื้นที่ที่ขออนุญาตดูดทราย พื้นที่ที่ใช้เป็นเส้นทางขนส่งทราย และพื้นที่อื่น ๆ ที่ประชาชนอาจได้รับผลกระทบจากกิจการดูดทราย

๔.๒.๒ ให้กรมที่ดินรวบรวมข้อมูลผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมที่เกิดจากการดูดทราย อาทิ การพังทลายของตลิ่ง การเปลี่ยนทางไหลของน้ำ ในทุกพื้นที่ทั่วประเทศ เพื่อให้คณะอนุกรรมการพิจารณาอนุญาตให้ดูดทรายใช้ประกอบการพิจารณาออกใบอนุญาตและต่อใบอนุญาตดูดทราย

๔.๒.๓ ให้กรมคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพร่วมกับกระทรวงมหาดไทย ส่งเสริมให้ผู้ประกอบกิจการดูดทรายดำเนินการตามหลักการ UNGPs และมีกระบวนการตรวจสอบสิทธิมนุษยชนอย่างรอบด้าน (Human Rights Due Diligence: HRDD)

คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ

นางสาวพรประไพ กาญจนรินทร์	**ประธานกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ**
นางปรีดา คงแป้น	**กรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ**
ผู้ช่วยศาสตราจารย์สุชาติ เศรษฐมาลินี	**กรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ**
นางสาวศยามล ไกยูรวงศ์	**กรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ**
นางสาวปิติกาญจน์ สิทธิเดช	**กรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ**
นายวสันต์ ภัยหลีกลี้	**กรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ**
นางสาวสุภัทรา นาคะผิว	**กรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ**